

RECENSIONS BIBLIOGRÀFIQUES

VALDÉS, Benito, Salvador TALAVERA & Emilio FERNÁNDEZ-GALIANO (editores): Flora vascular de Andalucía Occidental. Vol. 1, 485 p.; Vol. 2, 640 p.; Vol. 3, 555 p. Barcelona 1987. ISBN 84-85256-63-8.

L'Andalusia occidental, si exceptuem la província de Cadis, havia estat, fins no fa gaires anys, una de les parts florísticament més poc conegudes de la Península Ibèrica. La constitució, a partir de 1965, d'una vigorosa escola de botànics a la Universitat de Sevilla, seguida últimament per l'extensió de l'activitat botànica regular a la generalitat del territori andalús, ha fet canviar ràpidament la situació.

Gràcies a l'esforç d'aquests nuclis de botànics ha estat possible, en un temps força curt, la redacció d'una gran obra de síntesi, que ofereix una visió completa de la flora de l'Andalusia occidental, feta amb criteri modern, la qual permetrà una comprensió més profunda del caràcter biogeogràfic del país.

Escrita per 35 autors, sota la supervisió dels editors principals, comprèn les plantes vasculares conegudes a les províncies de Huelva, Cadis, Sevilla i Còrdova, que ocupen, en total, una superfície de més de 45 000 km², amb un relleu que va del litoral marí fins a cims de més de 1600 m d'altitud. Fisiogràficament el territori es descompon, en esquema, en tres parts principals: Sierra Morena, la Depresión del Guadalquivir i las Serranías Subbéticas. Dins aquesta extensa àrea han estat observades 2332 espècies vasculares, una part de les quals inclouen diverses subspècies, de manera que, en definitiva, han estat reconeguts més de 2500 tàxons.

Per a cada tàxon són donades la nomenclatura admesa i els sinònims principals, amb referències bibliogràfiques, una descripció concisa, nombre de cromosomes i època de florida, indicacions sumàries del capteniment ecològic i distribució en el territori, esquematitzada d'acord amb un sistema de comarques naturals. Acompanyen el text un dibuix de la planta i un mapa que expressa la seva distribució.

La presentació és molt digna. Naturalment, en una obra d'aquesta extensió és impossible d'evitar que s'escapi algun lapsus. Alguns companys ens han fet observar, per exemple, que el dibuix de *Melilotus indica* correspon més aviat a *Medicago lupulina*. Però aquests detalls no disminueixen el valor d'una obra que serà molt útil no sols als botànics andalusos, sinó a tots els que treballen a la Mediterrània occidental.

Amb aquesta flora es tanca una mica més l'aurèola marginal de terres relativament ben conegudes en l'aspecte florístic que es forma a la Península Ibèrica. Confiam que aviat l'àrea

on existeixen flores locals modernes s'estendrà cap a les terres continentals de l'interior, per a les quals, en aquest moment, les síntesis florístiques completes són més escasses. — O. de BOLÒS.

COROLOGIA DE LA FLORA DELS PAÏSOS CATALANS. 1985. Institut d'Estudis Catalans. Volum introductori. 79 p. + 19 mapes transparents + 25 mapes en cartulina. ISBN 84-7283-069-1.

El coneixement del patrimoni natural és una tasca prèvia a qualsevol tipus d'actuació racional sobre la natura. És en aquest sentit que una gran part dels països europeus tenen publicats atlas amb la distribució de les diferents espècies que formen part de llur flora. El notable desenvolupament que ha tingut la botànica als Països Catalans i l'elevat nombre de botànics han fet possible emprendre una obra d'aquesta envergadura.

La present obra és pensada en lliuraments de col·leccions de mapes, un centenar per any, que aniran acompanyats d'una sèrie de notícies i comentaris, on seran publicades flores locals de quadrats UTM de 100 km², o d'unitats naturals.

Aquest primer lliurament inclou un volum introductori que és redactat en llengua catalana i anglesa. Consta de diferents apartats on es donen a grans trets les característiques fisiogràfiques, fitogeogràfiques i de geografia humana de l'àmbit abastat.

Aquesta entrega es completa amb una carpeta de 19 mapes transparents monogràfics, que inclouen diferents variables (isohietes, isoterms, hipsometria, regions fitogeogràfiques, tipus de substrat, dominis climàtics, etc.) que poden ésser correlacionats amb la distribució dels diferents tàxons. Completen aquest lliurament 25 mapes de distribució amb el reticle UTM de 10 km de costat, on s'indica la presència o absència dels tàxons o si es tracta de plantes espontànies, introduïdes o extingides, a més s'indica la data d'edició del mapa i el número d'ordre segons Flora Europaea.

Al revers de cada mapa consta l'autoria de l'origen de les dades: s'indiquen els autors que han aportat dades, així com aquells quadrats amb dades que només són d'un màxim de dos autors. També s'indiquen les dades que s'han extret de la bibliografia.

Es destacable l'alt nivell de col·laboració assolit entre els botànics catalans per a dur a terme aquest Atlas.

L'únic punt fosc d'aquesta notable empresa és el ritme de publicació, que fa una mica llunyana, l'obtenció d'una edició completa de l'Atlas. Es previst, a mida que es tingui més informació, fer reedicions dels mapes que per l'increment dels coneixements corològics quedin desfasats.

Potser fora recomanable, per als futurs lliuraments, preveure sistemes d'edició menys onerosos. — A. M. ROMO.

CASAS, C., M. BRUGUÉS, R. M. CROS, I C. SÉRGIO: Cartografia de briòfits. Península Ibèrica i les Illes Balears, Canàries i Açores i Madeira. Fasc. I: 1-50. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona 1985. 154 p, 50+3 map. ISBN 84-7283-080-2.

L'Escola de briologia encapçalada per Creu Casas ha estat un dels principals nuclis responsable del notable impuls experimentat per la briologia a la Península Ibèrica.

Malgrat que els coneixements taxonòmics i corològics sobre els briòfits d'aquest territori encara són incomplets, el volum d'informació acumulada en els darrers anys fa necessària l'elaboració d'obres de síntesi que donin una visió global i comparativa. Punt de referència obligat és la "Flora Ibèrica de Briòfits" de Casares, de principis de segle, que va ser el primer intent seriós de catalogació de la brioflora ibèrica. "The Mosses of Spain: an Annotated Check-List" de Casas obre de nou el camí. Ara ens trobem davant un esdeveniment molt important, la publicació de "Cartografia de Briòfits". Les autores, que alhora participen en el projecte "Work group for mapping the bryophytes of Europe", en aquesta obra van més enllà de la simple cartografia per la documentació que acompanya cada mapa.

Aquest és el primer volum d'una sèrie que reunirà els mapes de distribució àmpliament documentats de les espècies de briòfits de la Península Ibèrica, compresos els territoris insulars. La sèrie s'inicia amb 50 espècies, ordenades alfabèticament, que han estat escollides segons manifesten les mateixes autores, de manera que representin una mostra de les diferents distribucions al territori d'estudi en relació a la seva corologia general. Per cada espècie es discuteix la seva corologia, ecologia i fenologia. Interessants observacions taxonòmiques, sistemàtiques i de detalls morfològics són anotades per als tàxons infraspecífics i algunes espècies, encara que podrien estendre's a la totalitat, car s'aprecia un cert desequilibri en el tractament de cadascuna. Tot seguit es dona la relació exhaustiva de les citacions en ordre alfabètic de la notació de l'UTM. Per a cada citació s'indica el quadrat UTM 10×10 km, el país o arxipèlag, la província o illa, la localitat, i les dades de recol·lecció, herbari i publicació. També s'inclou un llistat de les referències bibliogràfiques de les citacions publicades.

Els mapes gaudeixen d'un acurat disseny i de gran claretat. Presentat sense relligar, hom podrà intercalar segons l'ordre desitjat els mapes dels nous volums i de possibles revisions o ampliacions. Es complementen amb tres mapes transparents (distribució per estatges altitudinals, notació UTM 100×100 km, i denominació provincial i de les illes).

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut una influència decisiva en el desenvolupament de la botànica catalana. Una vegada més ha sabut copsar les seves necessitats en assumir l'edició d'obres de síntesi tant importants com la "Corologia de la flora dels Països Catalans" de plantes vasculars i la present "Cartografia de Briòfits". És de remarcar l'abast geogràfic d'aquesta última, que abraça el gran espai natural ibèric, emmarcada dins d'un projecte d'àmbit europeu. Editada en català i anglès, en destaca la correcció lingüística dels topònims atesa la natura plurilingüe de la zona estudiada.

Aquesta obra situa la briologia ibèrica en una digna posició dins el conjunt europeu i serà sense dubte una eina de consulta indispensable per als estudiosos de la brioflora ibèrica, ensems que per als de tota l'Europa occidental i terres mediterrànies. — R. M. MANOBENS.